

Радничке Новине

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

Једино решење балканског питања

Сада већ нема ни једне државе на Балкану која не признаје да међу балканским државама, ако желе да очувају своју независност, мора постојати неки споразум или савез. То је, ипак, један утешан факт, када се узме у обзир да се некада ни то признање није могло од свих добити. Али ствар остаје само на томе признању.

У прошлом чланку изложили смо на колико тешкоћа налази остврење савеза због себичних интереса појединих држава и њихових династија. Па, напослетку, запитајмо се да ли имају право преговарачи када сумњају један у друге: да ли имају право српски владајући кругови када се боје да им Бугарска не затвори пут на Солун и онемогући сав трговачки саобраћај те тиме убије привредни живот земље; да ли имају право бугарски владајући кругови када се боје Срба и Грка и њиховог поновног блока против њих; да ли имају право Грци када се боје за свој живот и за своју нову трговачку област коју су прошлог рата добили? Имају пуна права сви.

А није ли то најбољи доказ да се на таквој основи не може правити савез. Не може се правити савез с обзиром само на овај садашњи политички моменат; јер савез тако направљен не би могао преживети тај политички моменат: са њим би и он ишчезао. А садашњи политички моменат само је један од најбољих подстицаја, управо последња опомена за балканске државе да се удруже против заједничких великих и силних непријатеља, да склопе један чврст, интиман савез. То је његова битност, то је његов највећи значај; то, и ако стоти пут, најречите опомиње балканске народе на њихове интересе: упућује их на бољу будућност. Али основа на коју треба поставити савез јесте она стара коју је Социјална Демократија на Балкану толико пута до сада излагала и за коју се толико борила.

Свима балканским народима потребна је најшира слобода верска и национална. Свима балканским народима потребан је излаз на Бело море ради њиховог привредног саобраћаја са Европом. Свима њима потребан је један дуг мир и културни живот који ће их изјединачити са најкултурнијим народима у Европи. Свима њима потребна је политичка и економска самосталност и свима њима потребна је снага да би могли одбити сваку навалу на Балкан. А ниједан од њих није dovoljno snажан да и мало већу навалу може задржати, да не прегази

не само њега већ и све остале народе на Балкану.

Нама се чини да никада историјски моменат није био простији за разумевање него што је овај. Нама је од Великих Сила обе групе бачена парола: браните се! И ми треба да се бранимо. Ми треба да учнимо оно што смо давно требали учинити. Ми не смемо да замислимо више један такав рат као што је био прошли између нас и браће Бугара. Ми тражимо савез и тиме одговарамо Великим Силама. Ми тражимо федерацију народа балканских, јер је она једино решење балканског питања које ће обезбедити мир и напредак народа на Балкану.

Не делећи народе, већ удружујући народе на Балкану: једино на тај начин може се постићи услов за њихов напредак, за максимум њиховог благостања, за њихову самосталност, националну и верску слободу.

Ма како да се изврши подела територије, биће незадовољних све дотле док се не загарантује свима националностима у свима државама све што Балкан има: и сва мора, и сва природна блага и сва снага Балкана за заштиту и најмањег дела његовог.

Балкан мора бити савез слободних и равноправних народа, федерација, или још боље унија — иначе ће неминовно пропасти. Сад је моменат који се не смее пропустити. Ми, стoga, позивамо балканске народе да нагнају своје владе да склоне одмах савез, а затим их опомињемо на свету дужност да тај савез учврсте, да од њега направе братску заједницу. Ми исказујемо мишљење не само српскога радништва и српскога народа, већ и бугарскога радништва и бугарскога народа када понављамо да је сада моменат када српски и бугарски народ треба да ступе у унију, да постану једна не-раздељива целина.

Опомињемо владајуће кругове да се не играју судбином балканских народа. *Федерација балканских народа једино је решење, које се баш сада највише намеће Балкану.*

НА БРЗУ РУКУ

Изгубили raisons d'être

Цел ради кога је покренута Правда и реорганизована најредњачка партија почињнућ је: г. Павле Маринковић постављен је за српског посланика, и то у Букурешту. После овога, ја незнам зашто уопште излази Правда и зашто постоји најредњачка партија: оне су изгубиле разлог за постојање...

Додуше, што исто важи сад и за дипломатију: кад је у њу ушао и Павле Маринковић, онда ни она више не треба да постоји...

Старање о бегунцима

Како живи и умире бежанија

Четвртог овог месеца враћао сам се од касарне II пеш. пуков поред пруге железничке између монопола и гробља. Уз пут сртнег двоја воловска кола. У првим седи један жандарм који је спроводио тај транспорт. Заинтересује ме: шта ли то, боже, ови вуку у гробље, тако заобилазним путем да их нико не види? И ево шта сам на свој велики ужас видео:

У првим колима лежи мртва мајка, а поред ње њено дете, и оно мртво, обоје покривени некаквим дроњцима. При покрету кола која вуку волови дрма се можда још врућ леш мајке и детета.

У другим колима два дечака између 6—7 год. На њих је бачено парче платна које им само лице скрива, а из поцепаних крипа, које су на њих бачене, једном дечку вире босе ноге које су пуне блата између прстију, што је јасно да је тај мали сиротан целу ову зиму ишао бос без ципела.

Упитах спроводника ко су ти и шта су? На што ми он одговори: *То су из бежаније*, — и одоше пут гробља да их све сруче у неку рупчагу где их нико неће знати ни ко су ни откуда су.

И док отац бије бој, брани краља и отаџбину, и своје делове тела приноси на олтар мајке Србије, дотле оне који су му најмилији затрпавају у земљу као псе. И док се у богаташким кућама кува нарочито јело за псе, њихове љубимице, дотле су ови јадници у највећим мукама од глади издахнули, напустивши свет за навек, и не видевши свог родитеља и своје куће.

Па лепо, знамо да сит гладном не верује, и не чиним овим апел на гospоштину која је своје џепове добро напунила новцем па киднула у оне вароши које имају свега и свачега. Али се обраћамо онима који су стотине хиљада упутили на војиште и не питајући их хоће ли или неће. Па кад за то нисмо питани и гинемо као марва што се коле на кланице, онда, господо, старайте се бар за наше породице да не умиру гладне и голе и да се не затрпавају у земљу као пашчад!...

Један рањеник очевидац

АФЕРА СА ОПАНЦИМА

Плаћали смо старе каљаче

Из кругова близких анкети стижу све ужаснији гласови. Открiven је читав систем злоупотреба. Међу лиферантима налазе се т.з. угледни људи, па су ту помешани и неки угледни политичари, близки рођаци, па чак и госпође!

Суштина злоупотреба није само у томе што готово сви страни опанци најени по магацинima, око (350.000) приста педесет хиљада пари, не одговарају условима уговора: у мери и изради, већ је нађено још и то: да велики проценат румунског опанка и није рађен од природне коже, већ од неке смесе која изгледа да је направљена куванијем стarih каљача.

Таква злоупотреба равна је злочину. Не може се ни замислити, да лиферанти нису били свесни овако страшне преваре, и стога главни кривци т.ј. лиферанти морају доћи

УРЕДНИШТВО

и

АДМИНИСТРАЦИЈА

НАЛАЗИ СЕ

У ШТАМПАРИЈИ

„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Излазе сваки дан

на оптуженичу клупу, али са њима заједно треба ухватити за јаку као саучеснике и оне који су овакве опанке примили, као год и оне који су овакве лиферације омогућили. Нарочито пак и пре свега ствари у Економском Одјељењу Министарства Војног треба потпуније расветлити, јер тамо ћemo наћи сигуран траг главног кривца.

ОПЕТ ПОШТАНСКИ БЕЗОБРАЗЛУЦИ!

Неуредност и даље траје

Жале нам се читаоци са свих страна, а нарочито претплатници, да лист не дођивају по неколико дана!

Г. Драшковић обећао је нашим посланицима, још пре пола месеца, да ће предузети енергичне мере да се једном та неуредност на пошти искорени, али као што видимо: слаба вајда од тога обећања!

Једно од овога двога: или г. Драшковић није хтео послушати жалбу наших посланика, или г. г. поштари нису хтели послушати наредбу свога министра.

У сваком случају — пуца по нама.

Лекарска несвесност

На превијалишту лекари играју карте!

У целом ратном механизму санитет једино представља нешто хумано; тамо где се све руши и уништава, он треба да спасе оно што је најдрагоценје: повређени људски живот. Само кад би код наших лекара било иоле хуманости и савесности!

Ево два верно изнета случаја, који најбоље показују како наши лекари мало воде рачуна о људским животима и са колико се мало пажње и памети поступа према рањеницима.

Пре десетак дана дошао је из Ђуприје у Ниш један ратник рањен у ногу. Лекари су констатовали да му је цела нога заражена и донели свој суд: да мора умрети. Међутим, у Ђуприји је у болници примећено да је рана инфицирана. Али да се господа болничари и лекари не би мучили, они су чиšћење ране и спречавање даљег тровања крви оставили својим колегама у Нишу. А та подвала што су је колеге колегама хтели учинити, прouзроковала је смрт несрћеном рањенику...

Ништа боље се не ради ни на ратним превијалиштима, где долазе рањеници са свежим ранама.

Ево и за то пример.

При сузбијању Аустријанаца рањен је у руку и један ћак наредник из V пук. Рана није била тешка, али се могла инфицирати и требало је зауставити крв. Он долази у најближе превијалиште, али га одатле терапију у превијалиште његовог пук. И како је он морао обићи неколико превијалишта док је нашао своје, ко зна колико би му крви исцурило да се није нашао један други рањеник вешт превијању.

Али то што је нашао на свом превијалишту, најинтересантније је. Скупила се маса рањеника које треба превити; има и тешко рањених којима треба одмах указати помоћ и највећу пажњу. Али место свега тога болничари теше рањенике овим доиста утешним речима:

— Чекајте и не вичите, јер док почије сад играју карте!

О Београду и београдском становништву нико не води рачуна. Влада га се одрекла, а за Врховну Команду оно не постоји. Већ је шест недеља од како су из Београда отерани Аустријанци, и исто толико од како се, у главном, не воде никакве битке са непријатељем, па ипак ни Влада ни Врховна Команда нису успеле да Београд присједине Србији. Јер ако је истина, као што се хвала наши званични и незванични новинарски патриоти, да у Србији није ни из близу тако скупо као што је у непријатељским државама, у Аустрији и Немачкој, онда Београд доиста није у Србији, јер је у њему скупље него и у једном месту Аустрије и Немачке.

Основна и најглавнија животна нахирица, хлебац, претерано је скуп, јер га у главном и нема.

Треба заћи по кућама, треба чути протесте, јаук и лелек оних који вису у могућности ни хлебом да се довољно нахране, па увидети колико су за осуду буржоаске партије које не воде о народу баш никаква рачуна.

Јер није ли то сарана једног народа, кад се он осуди на систематско гладовање и умирање читавих месеци, који прете да се претворе у читаве године? И ако се Влада не побрире за овај премучени свет, онда може бити уверена да ће се београдско гробље, исто тако као и гробља у многим местима Србије, врло брзо и много више повећати, пре него што ће дочекати увешану Србију.

Бацање прашине у очи, разним обећањима и наредбама, неће бити у стању да овом изгладњелом свету надокнади празнице у stomaku. Јер која вајда од наредбе Управе Града Београда, односно цене животних нахирица, кад се Влада и њени органи нису посторали пре свега да Београд има довољно брашна и пекарница, да се дакле у Београду пече довољно хлеба. У томе случају не би биле вршene злоупотребе. Овако ево шта бива:

Килограм хлеба треба да се прода 0,35 дин. Међутим у Београду се не пеche довољно хлеба. И онда пекари или прикрију велику количину или просто изјаве да је хлеб за војску. Тада свет, моли да му се хлеб да, па ма шта кошта. И пекар онда чини добро и бугујуће дело: даје кришом по један хлебац напланујући му по 0,60, 0,90, 1— па и по 1,20 динара. Дакле килограм прилог, гњеџавог неисеченог хлеба, од мекиња, продаје се по три, четири, пет и шест гроша! Шта више сретни су они који могу у опште да дођу до једног или два хлеба! А многи, било зато што немају довољно новаца, било зато што вису у милости пекаревој — остају и без те бедне хране.

То што важи за хлебац то исто важи и за све остале животне нахирице. Београђани изумиру: једни у забеговима а други у бившој престоници краљевине Србије — у Београду!

То је политика и прошле и ове са-дање Владе; то је захвалиност према по-родицама налих и живих хероја; то је срећа коју пружа данашњи режим, да-нашићи друштвени систем!

Доле с њим! Живело Социјалистичко друштво!

Београд, Јануара, 1915.

И. Ђ. М.

ВЕГЕТАРИЈАНЦИ И ПРОТИВ СВОЈЕ ВОЉЕ

Нов метод лечења

У једној овдашњој болници, у згради марвене болнице, болесници још од 1. јануара не добијају никако меса. Кад су почели да протестују и да питају шта је узрок томе, одговорено им је да управа болнице — још није нашла лиферант за месо!

Ако није нека шпекулација, онда је ово немарност којој нема равне и која може да се нађе само у нашим болницама.

Онда када је људима најпотребније да јаком храном обновљају и регенеришу организам, упропашћен у рату, њих силом праве вегетаријанцима и дају им храну која не би могла одржати ни здравог човека!

ЛОГАЂАЈУ СЕ

Биле се јетре преко свекрве

Јављају нам из Београда да чиновништво тамошњих надлежности, нарочито поште и телеграфа, још није добило изјаву, ма да је скоро половина јануара. Неки веле да је државна каса пресушила, а други опет тврде да се благајник из Београда погађа са благајником из Ниша: ко ће коме да се покори. Београдски господин вели: пошаљи ми новац овде, јер ја не могу долазити чак тамо; а нишка експедиција одговара: ако ти треба паре дођи мени на поклон. И тако докле се ова господа зевзече, нека се радници и чиновници ових надлежности, заједно са својим породицама, вежбају да гладују или нека врше проневере, утаже и краје које ће им пре пружити средства за живот него исправна служба у овој разобручаној држави.

И стидно, и жалосно, и истинито.

ПОМОЋ ОД ЕНГЛЕЗА

Лондонски Комитет за наше рањенике и страдалнике

Лондонски Комитет за помоћ српским рањеницима и ратним страдалницима (The Serbian Relief Fund) набавио је и послao следеће ствари за наш Црвени Крст:

ћебади	за 10.000 д. у зл.
санитетског завоја	" 12.500 "
гипса	" 2.500 "
чаја и бисквита	" 3.750 "
стерилизатора	" 2.500 "
вате	" 2.500 "
хирург. инструмен.	" 3.750 "
платна	" 12.500 "

Г. Г. Сетон-Ватсон, главни секретар и Травељан, члан Комитета, приликом њивог последњег бављења у нашој средини, изврели су предати 8750 д. у зл. као помоћ за избеглице.

У исто време они су предали 10.000 д. у зл. са жељом да се из ове суме купи за 1250 д. стерилизованог млека за пољске болнице; сума од 6750 д. да се употреби као помоћ за ратне страдалнике и за 2000 д. да се купе најужније ствари за војничке заробљенике.

Г. Сетон-Ватсон дао је 130 д. да се за ту суму купи дувана и разда заробљеницима Србима и Хрватима.

ПОД РАТНОМ КОСОМ

Живота Кузмановић

Међу многим друговима које смо изгубили у овим недогледним крвавим ратовима, пао је 2. т. м. и друг Живота Кузмановић, монополски радник, од тифуса који је у рову добио. Друг Живота је брат друга Мате Кузмановића, нашег одборника у Нишу, а и сам је био активан члан савеза монополских радника и добар члан партије.

Стога ће и он са осталима палим у рату друговима остати у сталној успомени међу живим пролетерима.

Радоје Костић
опанч. рад. из Аранђеловца

Погинуо је на бојишту новембра месеца. Радоје је био још из малена добар социјалдемократа и члан свога савеза.

Другарско саучешће његовој породици.

ИЗ ПАРТИЈЕ

Организација у Скопљу

Месна Партијска Управа у Скопљу позива све чланове на конференцију у недељу 11. јануара 1915. г. после подне у 2 сата, у сали хотела „Балкан“.

Секретар организације налази се сваке недеље пре подне од 9—10 сати, у сали хотела „Балкан“.

Нека пожуре другови са плаћањем чланских улога.

Секретар Ст. Дивлевић

НАША ТУГА ЗА ТУЦОВИЋЕМ

Изјавили су вам саучешће:

Лушан С. Триковић, суплент. Божидар Ристовић, стolarски радник из Аранђеловца. Цаја Ристићева, из Београда.

ФЕЛЬТОН

Из живота

Прва и последња брига

Ја видим данас свуда,
Где бацим поглед мој,
Где човек као зверка
С човеком бије бој,
И свако гледа само
Лични интерес свој.

Мудрац ко простак, силни
Ко ништав, млад и стар:
Све има једну девизу:
Новац и добар ћар!
Последња брига свију
Зове се: општа сјавар...

Шала и спрдња

Руски царизам и српски анархија

Русија је паши ствар узела као своју; и њен представник у Србији ради да наша отаџбину као за своју. И ми поштујемо Русију и поштовајемо је док живимо, поштовајемо је као своју мајку; и ми поштујемо њеног данашњег представника и поштовајемо га онако као што поштујемо највеће људе наше историје*. („Балкан“, број од четвртка).

Крста Циварин, први српски комичар

За Радничке Новине

— добровољни прилози —

Чика Ђока 10 динара.

Драгомир Ивковић, учитељ из Ђуринца 5 дни. Јубица Рад. Тасића, из Ђуринца 5 дни, Божидар З. Бошковић, берберин из Књажевца 5 дни. Душан У. Бајић и Мих. Н. Арсенијевић, ћаци наредници Морав. дивиз. 2 дни.

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЋНИ ТЕЛЕГРАМИ

Борба између Црногораца и Аустријанаца

Цетиње, 6. јануара. — Непријатељ је јуче предузео енергичан напад противу ловћенског одреда. Тај свој пешачки напад потпомагао је артиљеријском ватром са ратних лађа и утврђења Радовића, Грабовца и Горажде. Напад је трајао цело после подне, али га је наша јуначка војска одбилла. Губитак са наше стране није било, а да ли их је било код непријатеља, није се могло оценити због велике магле.

Око Пшемисла: аустријске лажи и руски деманти

Петроград, 7. јануара.—Пресбирија аустријског главнога војног стана јавља 26. декембра, да су руски напади пред Пшемислом свагда безуспешни, да гарнизон редовно врши испаде, враћајући се сваког пута у тврђаву са руским заробљеницима и ратним пленом, да је најзад два пут дошло до буне у руским трупама, које опсађују тврђаву.

Ова последња вест гнусна је измишљотина, која чак не заслужује деманти и која би била увреда за храбре руске трупе. Руско јавно мишљење умеће да увиди да овај клеветнички поступак аустријских аутора, као и све остale непријатељске елукубације, категорички побијају истинити податци, које ћемо сада навести:

На име, за два месеца опсаде Пшемисла, Аустријанци су нам запленили само

четири митраљеза и око шесдесет војника, и то у сукобу у коме су се читава два хонведска пуковица бацала на једну сувише истуруну руску чету. Што се тиче руских трупа, оне су, одбијајући испаде гарнизона који су вршени често са знатним контингентима, заробиле двадесет седам официра и 1906 војника и заплениле седам митраљеза, 1,500.000 пушчаних метака, једну врсту и по ратне жељезице, много оружја и муниције. Да би се добила јасна слика о аустријским губитцима, довољно је констатовати, да је гарнизон, приликом два испада у пределу Бирча, изгубио преко две хиљаде погинулих и рањених, међу којима су много бројни официри, после чега испади у овом пределу нису никад више поновљени.

Помоћ српској војсци

Петроград, 7. јануара. — У Одесу је стигао капетан Гаршин, члан свите грчке краљице удове, који спроводи у Србију тринест вагона санитетског материјала и топлог одела за српску војску. Сав тај материјал је прикупљен у Петрограду.

У Одеси је капетан Гаршин узео собом још 150 пуда истог материјала, који је прикупљен у Одеси.

Гоњење Турака

Петроград, 8. јануара. — Генералштаб кавкаске војске саопштава: 6. јануара, у области Ахалик, Лавзор-кеј-Гани, дошло је до читавог низа борби са турским заштитницама, чији су остатци у дивљем бегству. Заробили смо много војника и један турски логор.